

DE LANTAARNAANSTEKER

Aline Sax en Ann De Bode (ill.)

De Eenhoorn

(door Fien Cattrysse)

OVER DE MAKERS

Aline Sax (1984) groeit op in Wilrijk. Al voor ze kan schrijven, is ze bezig met verhalen bedenken. Ze schrijft vooral griezel- en horrorverhalen omdat ze daar als kind zo van houdt. Later ontdekt ze de historische jeugdromans van Thea Beckman en Paul Kustermans en raakt ze geboeid door geschiedenis en door hoe mensen vroeger leefden. Ze ruilt de griezelverhalen in voor historische verhalen – haar eerste boek schrijft ze op haar zestiende.

Na de middelbare school gaat ze geschiedenis studeren aan de Universiteit Antwerpen. Na haar studies doctoreert ze over de Tweede Wereldoorlog. Momenteel werkt Aline Sax als onderzoeker bij het historisch onderzoeksbureau Geheugen Collectief en aan de Universiteit Gent bij het Instituut voor Publieksgeschiedenis. Door haar werk wil ze de wereld waarin mensen vroeger leefden opnieuw tot leven brengen.

Behalve geschiedenis, studeert Aline Sax ook vertaler Duits en Engels. Ze maakt graag verre reizen en is betrokken bij ontwikkelingssamenwerking.

Aline Sax debuteert op haar zestiende met *Mist over het strand*, een verhaal over twee Duitse tienersoldaten tijdens de landing in Normandië.

[Bron: <http://jeugdliteratuur.org/auteurs/aline-sax> en <https://www.alinesax.be/feiten/>]

Ann De Bode (1956) is geboren in Congo. Ze studeerde Publiciteit aan het Sint-Maria Instituut in Antwerpen, waar ze later ook les gaf. Daarnaast werkte Ann in de reclamewereld.

Sinds 1992 maakt Ann illustraties voor kinderboeken. Kinderen zijn haar publiek, haar fans en haar modellen. Voor haar illustraties maakt ze graag gebruik van collages, de computer en Fimo-klei.

Ondertussen heeft Ann al meer dan 200 boeken geïllustreerd. Ze schreef ook zelf boeken, zoals *De fanfare van Flierefluitemgem*, en *Kneedkneepjes*. In dat laatste boek leert ze kinderen figuren en juwelen van Fimo-klei te maken.

Ann kreeg al verschillende nominaties en prijzen, waaronder 5 keer de Publieksprijs van de Picturale van Ronse. Ann houdt van vreemde culturen opzoeken, motorrijden, lounge-muziek, koffie met veel melk, poëzie, tagliatelli, lekker lang uitslapen en dieren.

[Bron: <https://www.eenhoorn.be/nl/auteurs-illustratoren/ann-de-bode.html>]

1. VERHAAL

Eerste indrukken

- Wat was je eerste indruk? Was je nieuwsgierig?
- Is het een boek dat je aandacht zou trekken in de boekhandel of bibliotheek?

- Bladerde je eerst even door het boek voor je het verhaal las?
- Wat was jullie eerste indruk van dit boek voor je het verhaal las?

Vragen over het verhaal

- Vind je het onderwerp interessant?
- Is het verhaal voorspelbaar of helemaal niet?
- Wat vind je van het einde?

Titel en cover

- Spreekt de cover aan? Waarom (niet)?
- Geeft de cover aan waarover het verhaal gaat?
- Wat vinden de juryleden van het formaat van het boek? Past het lange en smalle formaat bij het boek? Hadden de juryleden bepaalde verwachtingen bij het bijzondere formaat van het boek?

Personages

- Is het titelpersonage ("De lantaarnaanstekker") ook het hoofdpersonage?
- Wie zijn de verschillende personages? Leer je de personages goed kennen? Maken ze een evolutie door in het verhaal?
- Zijn er personages die overbodig zijn in het boek?
- Wat verbindt de personages? (Ze zijn allen eenzaam. Er bestaan verschillende vormen van eenzaamheid.)

De lantaarnaanstekker: (p.2) "Op hoge stelten loopt hij door de stad." Hij steekt zo alle gaslantaarns aan. "Hij kent de stad en haar bewoners goed." Hij ziet de eenzaamheid bij verschillende bewoners van de stad. Hij bedenkt een plan om hen samen te brengen. *(Lantaarnaanstekers waren tot ongeveer een halve eeuw geleden actief in ons land. Daarna werden de gaslantaarns vervangen door elektrische lantaarns.)*

Jonge vrouw aan het raam: (p.5) wacht op haar geliefde. Ze schrijft hem elke dag een brief maar haar brieven komen ongeopend terug.

Meisje op de rand van haar bed: (p.7) haar alleenstaande vader werkt veel. Hierdoor is het meisje vaak alleen in de flat.

De man en zijn zieke vrouw: (p.9) De man zit aan zijn vrouw haar ziekenbed. Ze wordt niet meer beter.

De vreemdeling: (p.11) woont nog niet zo lang in de stad. Hij begrijpt de taal nog niet. Op de achtergrond zie je maskers en tekeningen uit zijn land van herkomst hangen.

De oude man en de oude vrouw aan tafel: (p.13) aan het hoofd van de tafel staat een lege kinderstoel. De man en vrouw spreken niet tegen elkaar. Er ligt een intens verdriet in hun ogen. Zijn ze een (klein)kind verloren?

De hond: (p.15) staat op de cover van het boek afgebeeld. Loopt op p. 15 precies het verhaal binnen, je ziet enkel zijn pootjes en zijn reflectie in een plas. De lantaarnaanstekker is zijn baasje.

De krantenjongen: (p.25): krijgt van de lantaarnaanstekker een tekening die hij in de krant voor de vreemdeling stopt. *De krantenjongen wordt niet afgebeeld.*

Illustraties

Tip: Meer uitleg over de verschillende illustratietechnieken die Ann De Bode gebruikt, krijg je in volgens YouTube-filmpje (van Tante Tania en Annie de Pannier) te horen en zien:

<https://www.youtube.com/watch?v=RIPXnhCwrk4>

Tip: Bekijk ook eens het Instagram account van Ann De Bode. Je kan er o.a. meerdere (al dan niet afgewerkte) illustraties voor De Lantaarnaansteker terugvinden:

<https://www.instagram.com/anndebode/>

- Welk materiaal heeft de illustrator volgens de juryleden gebruikt? Waaraan kunnen ze dat zien? (Ann De Bode gebruikt potlood en (olie)verf. Er worden verschillende fases van schilderen afgebeeld: sommige portretten zijn precies nog niet af maar eerder een schets - bijvoorbeeld de oude man en vrouw aan tafel op p. 14). De illustrator doet ook enkele digitale toevoegingen, was dat de juryleden opgevallen (bv. sneeuwvlokken, behangpapier)?
- Hoe zouden de juryleden de schilderijstijl omschrijven? Zijn de illustraties realistisch? Zijn ze gedetailleerd of eerder schetsmatig? (beide, zie voorgaande vraag). Past deze stijl bij het verhaal?
- De illustrator gebruikt bijzondere composities en perspectieven (bv. in de prenten waarop de lantaarnaansteker in bed ligt). Was dit de juryleden opgevallen?
- Vraag de juryleden naar hun favoriete illustratie. Wat vinden ze er bijzonder aan? (bijvoorbeeld: meerdere illustraties waarbij het personage recht naar de lezer kijkt (p.9, 13, 17, 19, 25, 37))

Wisselwerking tussen tekst en illustraties/beeld:

- Kan je de tekst weglaten en een verhaal zonder woorden vertellen?

Typografie

- Grote, witte letters benadrukken in de tekst het geluid die de lantaarnaansteker maakt wanneer hij door de straten van de stad loopt:
"TIK TOK ... TIK TOK" / "HIJ TIKTOKT DOOR DE STRATEN"
- Aan het begin van het verhaal staan meerdere zinnen in een koeler kleur gedrukt. (bijvoorbeeld: p.6: "Maar hij ziet ook andere dingen. Hij ziet de jonge vrouw aan het raam.")
Naar het einde van het verhaal toe staan meerdere zinnen in het rood gedrukt. (bijvoorbeeld: p. 48: "Maar af en toe neemt een vreemde man haar mee uit.")
*Waarom zou dit zo zijn?
(Aan het begin van het verhaal ligt de nadruk op eenzaamheid en is het duidelijk winter. Aan het einde van het verhaal is er meer warmte in het leven van de verschillende personages, dit wordt benadrukt door de roodgetypte zinnen. Maar ook in de illustraties wordt dit vertaald: er worden warmere tinten gebruikt en er zijn o.a. krokussen te zien. De lente is in aantocht.)*

2. VERWERKING

Thema's

Eenzaamheid, vriendschap, steden

- Waarover gaat het verhaal? Zouden de juryleden enkele kernthema's kunnen noemen?
- Is de lantaarnaansteker zelf eenzaam? Heeft de lantaarnaansteker (zelf) vrienden?
(p. 50-51: De lantaarnaansteker ligt vredig/ontspannen te slapen nadat hij iedereen samen gebracht heeft. Contrast met de illustratie op p.24-25 waarbij de lantaarnaansteker wakker ligt en recht naar de lezer kijkt.).

Schijf- en tekenopdracht

Materiaal

- Wit papier
- Chinese inkt en pennen / vulpennen
- (kleur)potloden

- We komen niet te weten wat er in de brieven staat die de lantaarnaansteker verspreidt. Kunnen de juryleden zelf verzinnen wat er in de brieven staat en hoe de tekening eruit ziet, die de krantenjongen voor de lantaarnaansteker in de krant voor de vreemdeling verstopt?
- Laat de juryleden zelf brieven schrijven naar de verschillende personages. Wat zou er in de brieven staan?

Filosoferen

- Zou het verhaal in deze tijd kunnen plaatsvinden? Welk beroep zou de lantaarnaansteker uitoefenen? Hoe zouden de verschillende personages samengebracht worden?

Recensies

- Met welke uitspraken zijn de juryleden het (on)eens en waarom?
- **Over het verhaal:**
 - “Kleine stukjes tekst vertellen het verhaal. Het volledige verhaal kan in enkele zinnen verteld worden. Toch zit er in de weinige tekst een uitgebreider verhaal dan op het eerste zicht lijkt. De woorden zijn namelijk zo perfect gekozen dat je als lezer veel meer begrijpt dan er te lezen valt. Het verhaal is veel uitgebreider dan de enkele zinnen per pagina. Zo vindt het verhaal plaats toen de lantaarns nog handmatig aangestoken moesten worden, maar is het evengoed erg actueel.”
[Bron: <http://pluizuit.be/boek/de-lantaarnaansteker/>]
 - “Het plan van de lantaarnaansteker schuift aanvankelijk net iets te vlot in elkaar. Alle genodigden reppen zich, zonder zich veel vragen te stellen, naar het huis van de zieke vrouw en ze hebben een heerlijke avond samen. Heel even lijkt het verhaal af te stevenen op een zeemzoet happy end. Maar dan beschrijft Sax hoe de lantaarnaansteker na die ene avond door de ramen kijkt en wel degelijk beseft dat de situatie van de bewoners in de kern onveranderd is. Maar ze hebben tenminste de weg gevonden naar elkaar en kunnen nu af en toe bij elkaar op adem komen. En de kleine sprankeltjes hoop die hij kon geven in dergelijke uitzichtloze situaties, schenken de lantaarnaansteker innerlijke rust.”
[Bron: http://mappalibri.be/recensie_popup.php?recensieid=7890]
 - “Het verhaal van Aline Sax is niet alleen schatplichtig aan Andersen, maar bevat ook knipogen naar Roald Dahl. Wanneer de lantaarnaansteker bij het kleine meisje aanklopt, doet ze hem denken aan een reus – terwijl ze zelf lijkt op -Sophie die door de Grote Vriendelijke Reus uit haar bed gelicht wordt. Op zijn schouders draagt hij haar naar een oud echtpaar dat hun kind verloren is en waar ze mee aan tafel kan schuiven.”

[Bron: https://www.standaard.be/cnt/dmf20181129_03998630]

- **Over de illustraties:**

- “De geschilderde afbeeldingen van Ann De Bode nemen je vanaf de eerste pagina mee in de sfeer van het verhaal. De kou, de sneeuw en het donker zijn bijzonder sfeervol.[...] Mijn absolute favoriet? Het schattige hondje en zijn donkere ogen vol expressie. De lantaarnaansteker verlicht niet alleen de donkere straten maar ook de levens van de bewoners. Een aanrader die lang blijft nazinderen.”
[Bron: <https://pluizuit.be/boek/de-lantaarnaansteker/>]
- “De Bodes knappe uitwerking van emoties is werkelijk fascinerend. Wanneer de lantaarnaansteker zijn plan uitdoktert, staart hij de lezer met een nadenkende, vermoeide blik aan vanuit zijn bed, de armen achter het hoofd gevouwen. De kringen onder zijn ogen zijn duidelijk zichtbaar net als de spanning in zijn kaken, zijn mond is slechts een dunne streep. Op het laatste blad is hij in diepe slaap, een hand naast zich op het kussen. Alle spanning is uit zijn gezicht verdwenen. Zo’n einde heeft geen woorden nodig.”
[Bron: http://mappalibri.be/recensie_popup.php?recensieid=7890]
- “De realistische prenten van Ann De Bode spelen met effecten van licht en donker, en wisselen close-ups van de personages mooi af met impressies van het straatbeeld en details uit de kamers. Net als sommige delen van de tekst flirten sommige illustraties met het sentimentele: het meisje dat verbaasd opkijkt terwijl de sneeuw buiten valt, het hondje dat de lantaarnaansteker met grote ogen aankijkt – ze spelen al te duidelijk in op het gemoed. Auteur en illustratrice vinden echter een geslaagde balans doordat het verhaal ook veel wezenlijks ongezegd laat.”
[Bron: https://www.standaard.be/cnt/dmf20181129_03998630]

LEESSUGGESTIES

- *Het meisje met de zwavelstokjes* in *Sprookjes en verhalen* / Hans Christian Andersen, Annelies van Hees (vert.) en Jan Jutte (ill.) (Lemniscaat, 2014)
- *Swinging Christmas* / Olivia Ruiz en Benjamin Lacombe (ill.) (Clavis, 2013)
- *De rode boom* / Shaun Tan en Bart Moeyaert (vert.) (Querido, 2011)
- *De eenzaamheid van de egel* / Toon Tellegen en Mance Post (ill.) (Querido, 2006)

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op ‘Welke boeken moet ik lezen’ en dan op de groep en het boek in kwestie.